

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՄԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԶԱՐԴՈՐՈՒՄՆԵՐ

ԶՄԻՌՆԻՄԱՅ ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ 4 ԱՊՐԵԼ 1864

ԹԻՒ 724

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻՄԱՅ 4 ԱՊՐԵԼ

Բրուսիայ և Աւստրիայ դաշնակից տէրութեանց և Տանիմարքայի կառավարութեանը մէջ պատերազմը թէպէտեւ կը շարունակուի, այսու ամենայնիւ յիշեալ տէրութիւնները, նմանապէս Վաղդիան, Ռուսիան և Շուեդեր ընդունեցան դեսպանաժողովոյ մը առաջարկութիւնը, որուն գործադրութեանը վրայօք Անգլիոյ կառավարութիւնը ժամանակէ մը 'ի վեր կաշխատի:

Այս դեսպանաժողովը շուտով պիտի գումարուի 'ի Լոնտոն. ուր ամեն ջանք 'ի գործ պիտի դրուի բարեկամարար վախճան մը տալու համար Շուեդիէի Հոլլանդիայի դեսպանացի ինտրոյն: Արեւելեան Վաղդիան կը յորդորէ դեսպանաժողովոյ մասնակից եզրղ տէրութիւնները, որպէսզի յիշեալ դեսպանացի ընկերներուն կամքը հարցուն յառաջագոյն և ետքէն խաղաղասիրական որոշումը տրուի վէճին:

Բայց յայտնի է որ զինադադարում չկայ և դեսպանաժողովոյն բանախօսութեանց ժամանակը՝ պատերազմը պիտի շարունակուի միշտ:

Հռչակաւոր զօրապետ Կարիպալտին մօտեցաւ Կապուսի Ղանդիա, ուր ժողովուրդը մեծամեծ պատաստութիւններ կը տեսնէ իր փառաւորութեամբ և պատուով ընդունելու համար զինքը: Կարիպալտին իւր բնակած Վարբերա կղզիէն յանկարծ ելլելով և Անգլիա ճանապարհորդելու անշուշտ քաղաքական զլխաւոր պատճառ մի պիտի ունենայ. բայց մինչև յայսօր մարդ մը չկրցաւ իմանալ այս պատճառը: Անգլիոյ կառավարութիւնը կը ցաւի ժողովրդեան այս արտաքին կարգի եռանդեան և յարգանաց վերայ, որով կը պատրաստուի ընդունել զԿարիպալտին, քանզի այս բանը կը նայ, առանց հարկաւորութեան, վշտացնել վէճնայի կառավարութիւնը: Այսու ամենայնիւ գաղղիական լրագիր մի

սա գիտողութիւնը կրնէ որ, Անգլիացիոց՝ Կարիպալտին ցոյց տալու համակրութիւնը, յարգանքը և մեծարանքը խօսքով միայն են, և կառավարութիւնը չէ զինուոր մի կուտայ անոր և չէ իւր նաւատորմի զանոր ձեռքը կը յանձնէ որ երթայ Աւստրիացիները վիճակէն և Վաղդիացիները Հոմէն արտաքսէ:

Յայտնի է որ քանի մը ասորիէ 'ի վեր խաղիւղ մէջ ամեն ջանք և աշխատութիւն 'ի գործ կը դրուի տէրութեան զօրքը և ցամաքի զինուորական զօրութիւնը աւելցելու համար: Այս ջանքը քիչ ժամանակէ 'ի վեր ընդարձակեցաւ և արածուեցաւ նաև նաւատորմի յառաջագիւղութեանը վերայ, որ այս օրուան օրս Լաբուրիոյ մեծ տէրութեանց նաւատորմի զինուոր չորրորդ կարգը կրնայ դասուիլ, այսինքն Անգլիոյ, Վաղդիոյ և Ռուսիոյ նաւատորմի զինուոր անմիջապէս ետքը՝ իտալական ծովային զօրութիւնը կուգայ. որ առայժմ 67 շոգեշարժ, 14 զրահաւոր և 18 առաջատար, ընդ ամենը 99 պատերազմական նաւերէ բաղկացեալ է. որոց մէջ 1324 թնդաւոր և 20930 հողի նաւաստի կան: Ասոնցմէ 'ի զատ վեց զրահաւոր ֆրէգատ և ուրիշ փոքրագոյն նաւեր խաղիւղ մէջ 'ի լընդունին և լընդնալու վերայ են: Այլ վեց զրահաւոր ֆրէգատ մօտեցաւ կըստպատին Ամերիկայէն և Վաղդիայէն. ուր կը շինուին 'ի հաշիւ խաղիւղ կառավարութեան:

Խաղիւղ տէրութիւնը կաշխատի իւր ցամաքի զինուորական մեծ զօրութեանը հաւասարել իւր նաւական զօրութիւնը. և այս բանին մեծապէս նպաստաւ մատոյց պիտի ըլլան իւր ծովեզերաց ընդարձակութիւնը, իւր ժողովրդեան բազմութիւնը և 75 հոգիներուն ու Վաղդիայի նաւարկութեան համար ունեցած բնական յաջողակութիւնը:

Վուրիսիոյ 1. ա Սգամբա անուն լրագիրը կըսէ թէ Կարիպալտին Լոնտոն երթալուն պատճառը ուրիշ բան չէ բայց միայն Անգլիոյ մէջ հասարակաց միաբեր շարժել 'ի նպատակ խաղիւղ:

Բեդերզուրկէն կը գրեն թէ գաշնակից տէրութեանց փարիզ մանելուն յիսուն երորդ ասորեգարձին տօնախմբութեան առթիւ կայանբուկան պաշտպան զօրաց մեծ հանդէս մի եղաւ 'ի հրապարակէն ուր հոյակապ արձան մի կառուցուած է 'ի յիշատակ Աղէքսանդրի Առաջնոյն:

Այս առթիւ Լոնդոնի Ռիւս լրագիրը այսպէս կըսէ. «Իւրաքանչիւր ազգ մէյմէ կ'երպիւ կըմշտնջեանաւորէ իւր փառաւոր յիշատակները: Վաղդիոյ և Անգլիոյ մէջ՝ արձաններ, թաղեր և կամուրջներ՝ յաղթութեանց անունները կը կրեն: Բայց 'ի Ռուսիա մեր նախնեաց մեծագործութիւնները մեր սրտից մէջ անջնջելի կը մնան. և այս պատճառաւ տարեգարձի օրերը զօրահանդէսներով կը տօնախմբենք:

Յունաստանի մէջ անդորրութիւնը օրըստօրէ կը հաստատուի և բարեկարգութիւնը յառաջ երթալու վերայ է, կառավարութեան և ծաղկահասակ թագաւորին եռանդուն ջանքով:

Վեորդ Առաջնոյն՝ Յունաստանի թագաւորական դահլ ելլելուն տարեգարձին առթիւ նախարարաց ժողովը թագաւորին ներկայացաւ և ազգին խնդակցութիւնը ու բարեմաղթութիւնները յայտնեց անոր: Նորին վեհափառութիւնը համառօտ պատասխան մի տալով ըսաւ, 'ի մէջ այլոց, թէ կը յուսայ որ Յունաստանը պիտի չզղջայ զինքը իրեն թագաւոր ընտրելուն համար: Այս առթիւ Հելլենացի թագաւորը Փրիզի կարգին առաջին աստիճանի շքանշանը շնորհեց առժամանակեայ կառավարութեան վաղեմի անդամոց, որ են Կարիսիոյ Գլուղարիս, Ռուֆօս և Վանարիս:

Վորքուի բերդերը արդէն հիմնայտաակ եղան Անգլիոյ կառավարութեան ձեռքով, որ մօտեցաւ պիտի յանձնէ զՅունիական կղզիները Յունաստանի տէրութեանը. վասնզի այս գործոյն համար՝ երեք պաշտպան մեծ տէրութեանց և Հելլենական կառավարութեանը մէջ եղած դաշնագրութիւնը Սարտի 17ին ստորագրեցաւ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԶԱՐԴՈՐՈՒՄՆԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՍԵՀԱՐԵԱՆԻՐՈՒԹԻՒՆ ՀԵՅՈՏ(1)

Ե. ԹԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 52. Թաղական խորհուրդները կը բաղկանան ըստ տեղւոյն՝ հինգէն մինչև տասներկու անդամներէ:

Թաղական խորհուրդին պաշտօնն է՝ թաղին ժողովրդեան ազգային գործոց մատակարարութիւնը. եկեղեցւոյ և դպրատան հոգաբարձութիւնը. աղքատաց խնամակեանութիւնը և ազգայնոց մէջ պատահած վէճերուն ըննութիւնն ու խաղաղարարութիւնը:

Իր պարտաւորութիւնքն են՝ թաղին եկեղեցւոյ պայծառութեանը խնամ տանել. թաղին մէջ թէ՛ աղջիկ և թէ՛ մանչ տղայոց դաստիարակութեան համար՝ դպրատաններ հաստատելու ջանք ընել. և թաղին կարօտեալ ընտանեաց ձեռնառութիւն ընել:

Յօդ. 53. Ամեն թաղ մէկ մէկ անտուկ պիտի ունենայ Թաղական խորհուրդին տնօրէնութեանը տակ:

Այս անտուկին մուտքն են՝ թաղին ժողովրդեան կողմէն տրուած թաղական տուրքը. եկեղեցւոյ և դպրատան կարուածոց եկամուտները. եկեղեցւոյն հասցեթէնքը. կատար կամ ուրիշ կերպիւ եղած նուէրները և այլն: Եւրքն են՝ թաղին եկեղեցւոյն և դպրատան ծախքն ու աղքատաց տրուելիք օգնութիւնները:

Ամեն Թաղական խորհուրդ իր թաղին մէջ եղած ծննդոց, ամուսնութեանց և վախճանմանց արձանագրութիւնները պիտի պահպանէ:

(1) Տես լրագրոյս 713, 721, 722 և 723 բիւերը:

գրութիւնը պիտի ընէ կանոնաւոր կերպով Յմանաւոր տոմարի մը մէջ:

Յօդ. 54. Թաղական խորհուրդները՝ իրենց պաշտօնին վերաբերեալ գործոց մէջ տեսուչ խորհուրդներուն հետ ուղղակի յարաբերութիւն ունին, այսինքն՝ դպրատանց համար՝ Աւստրիական խորհուրդին հետ. անտուկ տակն և դրամական գործոց համար՝ տնտեսական խորհուրդին հետ, դատի վերաբերեալ գործոց համար՝ դատաստանական խորհուրդին հետ: Եւ ասոնց ամեն մէկին որոշեալ ժամանակներ համար պիտի տան իւրաքանչիւրին վերաբերեալ գործոց վրայ:

Յօդ. 55. Խորհրդանշիւր Թաղական խորհուրդ իր թաղին ժողովրդեան կողմէն կը ընտրուի:

Ամեն ազգային անհատ որ քսանհինգ տարին լրացուցած է, և ըստ 67. յօդուածոց Սահմանադրութեան, ընտրողութեան իրաւունքէն դատաստանապէս զրկուած չէ, իրաւունք ունի մասնակից ըլլալ ընտրութեան թաղական խորհուրդ անդամոց:

Յօդ. 56. Թաղական խորհուրդոց պարտաւորութիւնն ու ընթացքը սահմանելու համար պէտք եղած կանոնադրութիւնը Կրօնական և Քաղաքական ժողովներուն ձեռք պիտի շինուի:

Թաղական խորհուրդոց անդամներուն պաշտօնը չորս տարի կը տևէ. հինգերորդ տարւոյն սկիզբը կը ընտրուին և անմիջապէս վերընտրելի են:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ ԺՈՂՈՎ

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՐՏԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 57. Ազգային ընդհանուր ժողովը հարկի քառասուն երեսօխմաններէ կը բաղկանայ. որոնց՝

Ա. Մէկ եօթներորդ մասը, այսինքն քսանը. եկե-

ղեցական երեսօխմանք են, զոր Կոստանդնուպօլսոյ մէջ գտնուող եկեղեցականը կը ներկայէ:

Բ. Երկու եօթներորդ մասը, այսինքն քսանուոր, դատաւներին գալիք ազգային երեսօխմանք են:

Գ. Չորս եօթներորդ մասը, այսինքն ութսունը. Կ. Պօլսոյ թաղերէն ընտրուած երեսօխմանք են:

Յօդ. 58. Կրօնական և Քաղաքական ժողովոց անդամները ընդհանուր ժողովին ներկայ կը գտնուին. բայց եթէ երեսօխման ընտրուած չեն՝ ընդհանուր ժողովին մէջ քուէ չունին:

Յօդ. 59. Ընդհանուր ժողովը նկատ չկրնար ընել մինչև որ անդամոց մեծագոյն մասը՝ այսինքն գոնէ եօթսունսուն մէկ հոգին ներկայ չըլլայ:

Յօդ. 60. Ընդհանուր ժողովին պաշտօնն է՝ Պատրիարքը, Կաթողիկոսը և ազգին գլխաւոր պաշտօնաւորները, և Կրօնական ու Քաղաքական ժողովոց անդամները ընտրել, ազգային ժողովոց վարչութեանը հսկողութիւն ընել. սոյն ժողովներուն վերաբերեալ բայց իրենց ձեռնհասութենէն վեր համարուած գործերը որոշել և վճել, և ազգային Սահմանադրութիւնը անխախտ պահել:

Յօդ. 61. Ընդհանուր ժողովը կը գումարուի:

Ա. Ըստ վաղեմի սովորութեան ամեն երկու տարին անգամ մը. ապրիլ ամսոյ վերջերս՝ ազգային Վարչութեան երկամսոյ ընթացքին տեղեկագիրը մտիկ ընելու. և Եւրոպական պաշտօնակալաց ձեռք ժողովուած և ծախս եղած գումարներուն ընդհանուր հաշիւ տեսնելու և քննելու, Կրօնական և Քաղաքական ժողովոց բոլոր անդամները վտիկով՝ ուրիշներ ընտրելու, և յետագայ երկու տարուան մէջ ազգային տուրքը ինչպէս տնօ-

Գեորգ Լաշնոյն հորեղբայրը իրենց բնակարանը ինքնաշեն անցնելու համար յԱթէնս ուր մեծ պատուով ընդունուեցաւ և թագաւորական պալատը կը բնակէր։ Կը հաստատուէր թէ յիշեալ բարձրագոյն իշխանը փոխարքայի աստիճանաւ Կոնստանդնուպոլսէն պիտի յուղարկուի ։

Աթինայէն հասած լուրերը կը ծանուցանէին թէ Զեւսեային և Զարաւային զօրաբանակները, որոնք մինչև ցայսօր ձմեռուան եղանակին պատճառաւ փոքրիկ ճակատամարտութիւններով կը բաւականային, այժմ կը պատրաստուին փոխադարձ թշնամութեան գործքերը սատակացնել։ Զիսիսային զօրաբանակի ընդհանուր հրամանատար Կրէնթ զօրապետը իւր բոլոր զօրադնդերը կը կենդանացնէ մեծ զօրութեամբ յարձակելու համար Ռիչմոնտի վերայ, որ Զարաւային Միացեալ Մարտիկացի մայրաքաղաքն է ։

Աստիճայ կառավարութիւնը ապստամբական դաշնակցութիւն մի երևան հանց Զուրաբիայի մէջ, որուն հայրենասէր և ազատասէր բնակիչները զաղտնի ընկերութիւն մի հաստատած են մէջերին ու հաղորդակցութիւն կընեն եղբոր օտար երկիրնէն։ Ըր ապստամբուող ապստամբ Զուրաբայից հետ ։

Կը հաստատեն թէ այս դաշնակցութեան մասնաւոր կից եղողներէն հազար հոգի չափ բռնուեցան Բէշթ մայրաքաղաքին մէջ և Զուրաբիայի ուրիշ կողմերը։ Ասոնց մէջ շատ երեւելի անձինք կը զլտանային, որոց դատաստանը զինուորական առեւտնէն բու առջև կը տեսնուի ։

Այս ապստամբական շարժումը, Վէնայի լրագրաց ումանց գրածներուն նայելով, խոսվայող անձանց անխոհեմ ու յանգուզն գործն է ։ Որուն վերայ հունգարացի խաղաղասէր ժողովուրդը մեծապէս կը ցաւի ։ Վասնից հասարակաց անդորրութիւնը վերադուլէին ի զատ ուրիշ արդիւնք մի պիտի չունենայ։ Վանդի մինչեւ Բուխարս բոլորնիական ապստամբութիւնը կատարելապէս զսպելու վերայ է, մինչև զեւսեային պաշարման վիճակի մէջ գրած է զԿլիքիցային, և այնինչ յիշեալ երկու առեւտնութիւնները և Բուխարսի դաշնակցութիւնը բրած են մէջերնին իրարու գործակից և նպատամատոյց ըլլալու։ Այս տեսակ ապստամբական շարժումները անմիջապէս և հզօր կերպիւ զսպելու համար, ինչ ակնկալուութիւն կրնայ ունենալ Զուրաբիան, եթէ ապստամբական դրօշակը բարձրացնելու ըլլայ այսպիսի անյաջող պարագայի մը մէջ։ Տարակոյս չկայ թէ այս անխոհեմ ընթացքէն զանազան դժբաղդութիւններ և մեծամեծ վնասներ պիտի ծագին Զուրաբիայի։

Բնութիւնը սահմանելու համար ։

Սոյն երկ—տարեկան ժողովը սկսած օրէն մինչև երկու ամիս տեւելով իր նիստերը կը վերջացունէ ։

Ընդհանուր ժողովը այս նիստերուն մէջ՝ միանգամայն ազգային Վարչութեան ժողովներուն անդամ զանուցող երեսփոխանները ամեն խնդրոյ վրայ կրնան խօսիլ։ Բայց տուրքի և ընտրութեան խնդիրներէն զատ՝ ուրիշ խնդիրներու մէջ չեն կրնար քուէ տալ։

Բ. Կաթոլիկոսի ընտրութեան մասնակից ըլլալու համար ։

Գ. Կոստանդնուպոլսոյ և Երուսաղէմի Գաարխարները ընտրելու համար ։

Դ. Կրօնական և Քաղաքական ժողովոյ մէջ, կամ Պատրիարքին ու ժողովոյ մէջ պատահած անհամաձայնութիւնը բաժնալու համար ։ Սոյն պարագայի մէջ՝ անհամաձայնութեան ենթակայ եղող կողմերը ընդհանուր ժողովը մէջ խօսք միայն ունին և ոչ քուէ ։

Ե. Ազգային Սահմանադրութեան վերաքննութեանը համար ։

Եւ վերջապէս այնպիսի խնդիրներու համար որոց վրայ որոշում տալը ընդհանուր ժողովոյն կը վերաբերի։

Սակայն այս տեսակ արտաքոյ կարգի նիստերուն տեղի ունենալէն առաջ՝ ընդհանուր ժողովոյ զումարման պատճառը պատրիարքարանի կողմէն Բարձրագոյն Գլխին իմաց տրուելով, անոր հաճութիւնը կառնուի ։

Յօդ. 62. Պատրիարքը կը ընտրուի ընդհանուր ժողովը, Կրօնական և Քաղաքական ժողովոյ մէկուն համահաճութեամբ, և կամ նոյն իսկ ընդհանուր ժողովոյ անդամոյ մեծաւոյն մասին խնդրանքը։ Միայն թէ այս կերպ արտաքոյ կարգի ժողով զումարելէն առաջ՝ զումարման պատճառը Բարձրագոյն Գլխին իմաց տրուի։

Խեղճ բնակացը համար ։

Աթէնքի Բալնիէնիստ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Յոյն երեւելի սեզանաւորներէ բաղկացեալ ընկերութիւն մի հաստատուած է ի Կոստանդնուպոլսոյ որ կողմէ գրամանոց մի հիմնադրել Աթէնքի մէջ, փոքրիկ տոկոսով՝ այսինքն տարին հարուրին 700 գրամփոխ տալու համար հասարակութեան անշարժ ստացումը աւանդ առնելով։ Այս բանին համար՝ յիշեալ ընկերութեան կողմէն երեսփոխան եկաւ, կըսէ յիշեալ լրագիրը, պարոն Լաւրիստիս Պալադաճին և իւր առաջարկութիւնները գրով ներկայացուց Զեւսեային կառավարութեան եկամտից տեսչին, որ պաշտօնէից խորհրդոյն աչաց առջև պիտի դնէ զանոնք ։ Եւ յետոյ նոյն առաջարկութիւնները ազգային ժողովոյն պիտի ներկայացուին։ Որովհետեւ եթէ օգտակար կը համարեն վաւերացնէ զանոնք ։

Կը բարեմաղթենք և միզի հետ բոլոր Կոստանուպոլսէն կը բարեմաղթեն, կը յաւելու Բալնիէնիստ լրագիրը որ այս ընկերութեան առաջարկութիւնները քննով ընդունուելով, անյապաղ հաստատուի յիշեալ Գլխի մանցը։ Ուսկից շատ օգուտներ կ'ընեն քաղաքացիական նաստանի բնակիչը ։

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՅԱՇՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրի նահանգին ընդհանուր կառավարիչ Էսեմաֆայ Գապուլի Կաշան ուրախութեամբ սրտի կը ծանուցանէ քաղաքի հասարակութեանը թէ օգոստոսի 10-ը իրենց միջև Գապուլի հանգրժան Գործողական կը ընտրուի Զեւսեային միջոցով զինուորական երկաթուղոյն աշխատասիրութիւնները մօտէս պիտի սկսին։

Այս շինութիւնը նախ Զաւթա—Բուխարս կողմէ տեղէն պիտի սկսի և ծովագնացները երկաթուղոյն յառաջանայ, մէկ կողմէն դէպ ի Գորտէլի (գարշեքաք), Մէնիմի, Մանիսա և այլն։ Իսկ միւս կողմէն ուղիղ դէպ ի Կոնստանդնուպոլսի երկաթուղի մը ժամանակէն տեւ պիտի վերադառնան դէպ ի Իզմիր քաղաքը՝ կայարանը հաստատուելու համար, որ պիտի շինուի, որչափ որ կարելի է, ժողովրդեան կենդանին մօտաւոր տեղի։

Վասնորոյ իմաց կը տրուի այն զանազան կողմերը տեղ ունեցող անձանց թէ, համեմատ օրինայ՝ որ հաստատուած է ո՛ր և է անհատի մը անշարժ ստացումը կամայ ակամայ վաճառել հասարակաց օգտին համար, նմանապէս ըստ դաշնագրութեան երկաթուղոյն ընկերութեանը, այն տեղուանքը՝ որ հարկաւոր են երկաթուղոյն շինութեան աշխատաւորները, անոր հաճութիւնը առնուլ հարկ է ։

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՒԼԱՐԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒՄԱՆԱՑ

Յօդ. 65. Կոստանդնուպոլսոյ մէջ գտնուող բոլոր եկեղեցականք՝ Գաարխարի հրաբխոս արքիւսպետի վերջը որոշեալ տեղ մը կը դրուուրուին և զաղտնի քուէաբերութեամբ ու քուէից բացարձակ առաւելութեամբ ազգային ընդհանուր ժողովոյ եկեղեցական անդամները կը ընտրեն։ Թէ՛ եկեղեցականքին, թէ՛ վարդապետներէն և թէ՛ զոհաններէն, բայց աչխար է որ ընտրելը՝ ըստնորը պաշտօն չունենան։ Եւ հասակաւ երեսուն տարին լրացուցած, և զոնէ հինգ տարի առաջ ձեռնադրուած ըլլան, և ո՛ր և է դատաստանի տակ չը գտնուին։

Յօդ. 64. Եկեղեցական Եւսեփոսիանայ պաշտօնը տասն տարի կը տեւէ և երկու տարին անդամ մը հինգ զեւրոյ մասը փոխուելով կը ընտրուի։ Այս հինգեւորդ մասը առաջին ութ տարիներուն մէջ՝ վիճակու պիտի որոշուի և հանուի, և թէ՛ վիճակու երաւ և թէ՛ տոտնա մեայ պաշտօնը լրացուցած անդամները անմիջապէս վերընտրուին են։

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒՄԱՆԱՑ

Ա. ԲՆԱԿԱՆ—ԲԵՆԱԿԱՆ Եւ ԲՆԱԿԱՆ—ԲԵՆԱԿԱՆ պայման ։

Յօդ. 65. Ընտրողական իրաւանց հիմն կը ընտրուին ազգային տուրքը և անձնական արժանիքը ։

Ազգային տուրքը ընտրողութեան իրաւունք տալու համար, պէտք է որ ընտրող տարին զոնէ եօթնամասուն ու հինգ զուտու ընդհանուր տուրք վճարէ ։

Ընտրողութեան անձնական արժանեք իրաւունք ունեցողներն են՝ արքունի դիւաններուն և տէրութեան ուրիշ պաշտօններուն մէջ գտնուողները ։ Վկայեալ բոլորը ։

նայր և անոր ուրիշ հաստատութեանցը համար, Բնակչութիւնը պիտի առնու, անոնց արժէքը հաստատուելով։ Այս տեղերուն արժէքը որոշելու մասին՝ երկաթուղոյն Բնակչութեան և նոյն ստացումաց տեղանց մէջ պատահած վէճերը պիտի որոշուին յանձնաժողովոյ մի միջոցաւ, որ յատկապէս՝ այս բանին համար պիտի հաստատուի ։

Այս ուրախի լուրը Իզմիրի բնակչաց ծանուցանելով, Կորին Վսեմութիւնը արժան կը համարի քանի մը խրատական պատուէրներ տալ անոնց։ Այս նոր երկաթուղին հաղորդակցութեան ընդարձակ ճանապարհ մի բանալով ներքին քաղաքաց, հետ երկաթուղիները արագ և քիչ ծախքով պիտի ըլլայ ։ Հետագար շատ օգտակար արդիւնք պիտի ունենայ անհուն համար և մանաւանդ այն քաղաքաց համար՝ ուսկից երկաթուղին պիտի անցնի։ Միանգամայն վաճառականութիւնը ևս առաւել պիտի ծաղկի և անշարժ ստացումաց արժէքը մեծապէս պիտի աւելնան, և այն տեղուանքը որ այս օրուան օրս չափաւոր արժէք ունին, մեծ կարեւորութիւն մի պիտի ստանան։ Աստիճայ արգարութիւնը կը պահանջէ որ իւրաքանչիւր, ըստ իւր կարեաց, նպատամատոյց ըլլայ այս ձեռնարկութեանը ։ Եւ որովհետեւ գործը ընդհանուրին օգտէն կը վերաբերի, չվայել որ մասնաւոր անձինք աշխատին անկէց չափազանց արդիւնք քաղելու իրենց առանձնական շահը միայն նպատակ ունենալով։ Բնակչութիւնը որոշած է արգարութեան և իրաւանց սկզբունքներէն՝ ամենեւին չհետանալ և փաստ մի չպատճառել որո՛ւ որ ըլլայ ։ Ուստի անշարժ ստացումաց տէրերն ևս պէտք է որ այս զգայմանցը համապատասխանեն ։ Կաշահարիս վաճառայի ընդհանուր կառավարիչը կը յուսայ թէ այս տեսակ առն, գործքեր ըստ իւր կարեւորութեանը առիթ պիտի չունենայ երբեք կամ շատ քիչ առգամ, միջամուխ ըլլալու նոյն գործոց ։ Կորին Վսեմութիւնը կը վերջացնէ այս խոստարարութիւնը խնդակից ըլլալով ։ Վսեմացոյց և այն քաղաքաց բնակչացը ուսկից նոր երկաթուղին պիտի անցնի, վասն մեծամեծ օգտիցը զոր այս ձեռնարկութեանը պիտի մատուցանէ իրենց ։

Աստուած օգնական ըլլայ այս գործոյն, որ պիտի սկսի մի օգոստոսի 10-ը առաւելու ի կայսեր մարդասիրական շնորհիւ ։

ՀՐԱՄԱՆԱՍ

Ըրաւուսոյ նախընթաց թուոյն մէջ հրատարակելիքը զնախուցումը Լաշնոյ Խոսակցութեան կողմէն առաւելու քրքուրին, զոր Իզմիրի Ընդհանուր

ները, օգտակար դիւնու հանդիմանները, զարատանց ուսուցիչները, և ազգին օգտակար ծառայութիւններ մատուցած անձինք ։

Յօդ. 66. Ընտրողութեան իրաւունք ունին քսան ու հինգ տարին լրացուցած անձինք, սակայն ընտրողը հարկ է որ օսմանեան տէրութեան հպատակ ըլլան ։

Յօդ. 67. Ընտրելու իրաւունքին դատաստանապէս պիտի են հետեւալ չորս զատ անձինքը ։

Ա. Գործակա՛ն յանցանք դատարարականները ։ Ուրիշ ըստ պատմական օրինայ տէրութեան՝ քաղաքաւորական մեղաւոր կը համարուին ։

Բ. Ազգային գործոյ մատակարարութեանը մէջ նենգութեամբ բռնուած, և ազգային ժողովներէն մէկուն կողմէն դատարարուած անձինք, որոց համար ազգային գործերու մէջ չգործածուելը վճառու ըլլայ զատառ ժողովին կողմէն ։

Գ. Տէրութեան դատարաններուն կողմէն զգաստացուցիչ պատիժ կը տրուի, որոց պատժոյն պայմանաւ ժամը դեռ լրացած չէ ։

Դ. Խեղադարութեան պատճառաւ անբուական դատաւանքը, որոց կատարելապէս առողջացեալ ըլլալը օրինաւոր կերպիւ հաստատուած չ'ըլլայ ։

Յօդ. 68. Ընտրելի են ազգին այն ամեն անհատները որոնք երեսուն տարին լրացուցած ըլլալով, Օսմանեան հպատակ, տէրութեան օրինայ տեղեակ, և ազգային գործոյ հմուտ են և ընտրողութեան իրաւունքն ըստ 67-րդ յօդուածոյ զրկուած չեն ։

Բայց Կոստանդնուպոլսոյ Թաղերուն կողմէն ըստ բուլղար ութսուն երեսփոխանաց գոնէ եօթը՝ աստիճանաւոր անձինք ըլլալու են ։

Հիւսիսարեւմտեան անառիկ թարգման մեծագոյն մօ-
տիւն. Մարտի 1-ը զարգեալ շարժում է գտնուե-
լէն, անգլիական և արաբական լեզուներ և մօտե-
հարաւորակներն ի փոխարէն մէկու մէկը Եւ-
րոպայի երկերէն զարգացանքներն : Այս զբո-
ւիկն հրատարակուեցաւ անոր սկիզբը հետեւեալ յա-
ռաջաբանութիւնը գրած են, զոր արժան համարե-
ցինք թարգմանութիւնը հաղորդել մեր ընթերցողացը :

ՅԱՌԱՋԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մեծարգոյ մօտիւն. Մարտի 1-ը գիտնական արեւել-
յագետին անունը, որուն ծնունդ տալուն համար
կրպարմեայ Լիբանան, կապաղովցի կանխիկ գա-
ղութիւնը որ եւ աշխատասիրութեան մը : որ
իւր գրեւն ելած է :

Աստուծոյ կեանքի մեզ երկարութեան խնայել այս տեղ
այս անգամը հեղինակին արժանեացը եւ իւր երկա-
սիրութեան օգտակարութեանը վերայ, զիցի պատ-
ուական յօդուածով գործ Կ. Պօլսոյ Գործի տ'Օրիան
լրագիրը իւր քերթին մէջ որ ի 2—14 Մարտի 1865,
հրատարակեց մօտիւն Մարտի 1-ը վարդապետ Բարսեղ
վերայ : Յիշեալ յօդուածով մէջ համառօտիւ բայց
կատարեալապէս նկարագրուած է շրջող բերացը կե-
նաց այս երեւելի հեղինակին որուն անունը տառնե-
նինգ տարիէ ի վեր պատուաւոր կերպիւ կը նշանակուի
Արեւելեան եւ Արեւմտեան լրագիրներէն :

Պարոնայր Պիանի, Ռիւս, Կարսէն տը Գափ եւ
Ա. Ուպիսիկի հեղինակներն են որոնք անհրաժեշտ ձեռ-
նարկ Երկարաւորութեանը են, իրենց գրութեան մէջ
հաճեցան արժանաւոր գովարտեամբ յիշատակել զմօ-
տիւն Մարտի 1-ը :

Յիշեալ տեղ Գաղափարներն կոչուած բնութեանը,
Փարիզի Լիւիսպոլսոյ, Լա Ռոլիւ տը Օրիան եւ
ը ժողովուրդ Ազգային լրագիրները, Լոնտոնի Տիլ-
Լիւս, Մարտի 1-ը—Դոս, Եկզմիկեան եւ Արեւելեան
գրագրութեանը, Պարսիկի Ռուսմանիւ, Անտոն-
սիւսպոլսոյ եւ Նախիւսիւսի վարդապետ լրագիրները,
Կոստանդնուպոլսոյ լա Բիւս տ'Օրիան, ը Գործի
տ'Օրիան, ը ժողովուրդ տը Գաղափարներն
ը լրագիրները, Լիւիսպոլսոյ Զիրիտ անգլիական լրա-
գիրը, ձեռնարկի Համալսիւ, Փալիսի Եմբար քուր-
քերէն լրագիրները, Վիգանիս լոնտոնի լրագիրը,
Լիւիսի Եմբարսիւս անուն գաղափարներն օրագիրը,
Ամալիս լոնտոնի լրագիրը, Արապիս Արապիսեան
հայերէն լրագիրը, Սմիթս Մայ անգլիներէն լրա-
գիրը, Պարսիկի Հատիքար—Լիւ—Արապ արաբներէն
լրագիրը եւայլն, եւայլն, այս ամեն լրագրութիւն-
ները, որոնք գտնուան լեզուաւ կը նշանակուին
եւ տարբեր գաղափարներ ունին, հեղինակն Լ. Գա-
ղափար ժամանակ գովարտեամբ յիշատակեցին մօտիւն :

Բ. ԵՂԱՆԱԿ ԸՆԹՈՒՆԵԱՆ

Յօդ. 69. Կոստանդնուպոլսոյ թաղերէն և գաւառնե-
րէն ընտրուելիք երեսփոխանաց բաշխման ցուցակը չե-
նելու համար, ամեն երկու տարի փետրուար ամսոյ
սկիզբը՝ ազգային կրօնական և քաղաքական ժողովները,
տեսուչ խորհրդոյ ատենապետներուն հետ միկտեղե-
լով Համախորհուրդ ժողով կը կազմեն, և պատրիարքա-
կան Գլխաւորան ընդհանուր ազգահամարին նայելով,
ամեն մէկ թաղին ու գաւառին կողմէն քանի՞ երեսփո-
խան ընտրուելիք կ'որոշեն, Պօլսոյ թաղերուն համար
ընտրողաց թիւը, և գաւառներուն համար՝ բնակչաց
թիւը հիմն ընտրելով : Եւ այս կերպով շինուած ցուցա-
կին համաձայն՝ իւրաքանչիւր թաղի և գաւառի տալու
երեսփոխանաց թիւը Պատրիարքի ձեռքը անոնց կը ծա-
նուցանեն :

Երեսփոխանաց պաշտօնը տասն տարի կը տևէ և եր-
կու տարին անգամ մը թիւ Կոստանդնուպոլսոյ թաղե-
րէն և թիւ գաւառներէն ընտրուած ազգային երեսփո-
խաններուն հինգերորդ մասը կը խափար և կը ընտրուի
Այս հինգերորդ մասին ընտրութիւնը պիտի կատարուի
ամեն երկու տարին անգամ մը, թիւ թաղերուն և թիւ
գաւառներուն կողմէն, մէկընքին փոփոխակի կարգ
պահելով :

Այս փոփոխակի կարգը առաջին ութ տարիներուն
մէջ՝ փնտրու պիտի որոշուի. սա պայմանաւ որ եթէ
թաղի մը ընտրողները և կամ գաւառի մը բնակչաց
թիւը աւելցած կամ պակսած է, ա՛յն թաղին կամ գա-
ւառին տալու երեսփոխանաց թիւն ալ համեմատու-
թեամբ պիտի աւելնայ կամ պակսի :

Վարձանակ կամ հրաժարեալ երեսփոխանաց անդ
ընտրուելիք անձինքն ա՛յ ամեն տարի տարեգլխէն եր-

Մարտի 1-ը անոր հրատարակութեանց արժանիքը :
Բաւական կը համարիմք գրութեան քի 17 ամաց
միջոցին մէջ, մօտիւն Մարտի 1-ը զարգեալ եւ հրատա-
րակեց նշանակութեան արժանի յարաւեւութեամբ
մի, գրեթէ երեսուն գիրք, որոց ամենքն ալ պատ-
ուական աշխատասիրութիւններ են. այսինքն Բա-
նարաններ, Քերականութիւններ, գտնուան Զրու-
ցատրութիւնք, Այբբենարաններ, Կրթութիւնք, փոք-
րիկ Պատմութիւններ, համառօտ Պատմներ համա-
կաց, սկզբունք Պատմութեան եւ Աշխարհագրութեան
եւայլն, քուրքերէն, արաբերէն, պարսկերէն, գաղ-
ղիերէն, անգլիերէն, լոնտոնի կամ իտալերէն :

Մօտիւն Մարտի 1-ը աշխատասիրութիւնները ընդհա-
նուր գովարտեամբ ընդունուեցան, օրինակ որ յաջ-
ողութեամբ պատկուեցան եւ իրաւունք տուին անոնց
հեղինակին, որ արդէն մեծ հռչակ ստացած է քե-
սեանեւ տակաին երկտասարդ հասակի մը մէջ կը
գտնուի, թուրքաստանի երեւելի գրագիրաց եւ օս-
մանեան կայսերութեան գրականութեան գլխաւորաց
կարգը դասուելու : Յիշեալ աշխատասիրութիւններէ
րէն քանի մը հատը երեք չորս անգամ տպուեցան :

Չկայ մէկը՝ որ չհաճաճէ գծադրութիւնները գործ
մօտիւն Մարտի 1-ը մատուց Արեւելի եւ Եւրոպայի իւր
գտնուան երկասիրութիւններով, որ լեզուագիտու-
թեան ու մանկաց դաստիարակութեան կը լրարբե-
րին : Ուստի աւելորդ կը համարիմք երկարել մեր
խօսքը ի մասին կարեւորութեան եւ օգտակարու-
թեան առաջիկայ Զրուցատրութեան կամ Առաջնորդ
Խօսակցութեան գրութիւն՝ որ միեւնոյն ցայ օր հրատա-
րակուած այս տեսակ գրքոց մէջ առաջինն է : Այսու
ամենայնիւ հարկ կը համարիմք գրութեան քի այս Զրու-
ցատրութիւնը մասնաւոր ուշադրութեան արժանի է
յատկապէս այն անձանց համար, որոնք կուզեն
արաբերէնը սովորել եւ համակրութիւն մը ունին այն
երկիրներուն համար ուր այս լեզուն կը խօսուի .
մանապէս այս Զրուցատրութիւնը մեծապէս օգտա-
կար կրնայ ըլլալ այն Արապներուն՝ որոնք կը ցանկան
գաղղիերէն կամ անգլիերէն լեզուին վրայօր քիչ մը
ժամօրութիւն ձեռք բերել :

Փարիզ, Նոյեմբեր 1865 : Հրատարակիչը
Ներկայ Զրուցատրութեան :

ԱՌԱՋՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԵՄ
ՀՐԿԵԶՈՒԹԵԱՆ
THE COMMERCIAL UNION
ASSURANCE COMPANY.
19, Cornhill, London.

Այս ապահովութեան ընկերութիւնը բաղկացեալ
է Լոնտոնի զինուոր վաճառականներէն և այս պատ-

կու տալու առաջ պէ՛տք է ընտրուին :

Թաղական երեսփոխանները Կոստանդնուպոլսոյ թա-
ղերուն բնակչաց կողմէն պիտի ընտրուին : Իսկ գաւա-
ռական երեսփոխանները իւրաքանչիւր գաւառի ընդ-
հանուր ժողովոյ կողմէն պիտի ընտրուին :

Յօդ. 70. Թիւ Պօլսոյ թաղերէն և թիւ գաւառնե-
րէն ուղղուած երեսփոխանները՝ հարկ չ'որ ընտրող
թաղին կամ գաւառին բնակիչներէն ըլլան. բաւական
է որ Կոստանդնուպոլսոյ մէջ բնակին, իրենց ներկայա-
ցուցած թաղին կամ գաւառին ազգային գործոցը չը-
մուտ ըլլան, և ազգասիրութեամբ, ուղղութեամբ և
արդարախօսութեամբ ընտրողաց յարգն ու համարումը
ստացած անձինք ըլլան :

Ազգային երեսփոխանները ո՛չ թէ զիրենք ընտրող
թաղին կամ գաւառին երեսփոխանները կը համարուին
ընդհանուր ժողովոյ մէջ, այլ Ազգին երեսփոխաններն
են՝ համապօր իշխանութեամբ :

Յօդ. 71. Երկու տարին անգամ մը Պօլսոյ թաղե-
րուն կողմէն ընտրուելիք երեսփոխանաց հինգերորդ մա-
սին համար՝ Պատրիարքը Պետրուար ամսոյ մէջ ընտրող
թաղերուն ամեն մէկուն կը ծանուցանէ քանի՞ երեսփո-
խան ընտրուելիք՝ ընտրողութեան և ընտրելութեան
պայմաններն ալ յիշեցունելով :

Այս ծանուցանանք վրայ՝ թաղական խորհուրդները և
երեսփոխանաց ընտրութեանը կը ձեռնարկեն : Բայց ըն-
տրական գործողութեանց համար թաղին Քարդիւլը՝
կամ անոր չգտնուած ժառանգը՝ Աւագիւրէնը նախա-
դասութիւն կընէ և թաղին բնակիչներէն երեքէն
մինչև վեց պատուաւոր անձինք թաղական խորհուրդին
վրայ կ'աւելցուին :

(Մնացորդը յաջորդ քաղով) :

Ճառաւ Միութիւն վաճառականաց (Տի Քոմբիլէ
Լիւնիւն) կը կոչուի : Ընկերութեան հիմնադրութիւնը
ու պայմանները արձանագրեալ են Ընդդիմ բարեա-
մէնքին վիթթորիս կոչուած 7 երորդ և 8 երորդ
կանոնադրութեան մէջ, գլուխ 110 :

Յիշեալ ընկերութիւնը 24 անուշ ունի, որոնք
Լոնտոնի երեւելի վաճառատանց ընկերակիցներն
են : Եւրոպայի անունն է Հէնրի Ուիլիս Բիթթ
Լիւնիւն, նախագահ փոխանորդն է Հէնրի Բիթթ
վերս Լիւնիւն : Ընկերութեան տնօրէն (manager)
է Հէնրի Բիթթըն Լիւնիւն : անոր խորհրդոյ քա-
տուարն է Հէնրի Չիլ Լիւնիւն :

Այս ընկերութեան գրամադրութիւնը կը բաղկանայ
2,500,000 լիւրա սթէրլինգէն :

Ստորագրեալները գործակալ կարգուեցան յիշեալ
ընկերութեանը Իզմիրի մէջ, զօրութեամբ պաշտօնա-
կան փոխանորդական գրութեան մի, որ Լոնտոն
դատաստանական նստարի առջև եղաւ ներկայ առ-
սոյս 4—16ին, և ստորագրուեցաւ տեսուչներուն
երկուքէն և ընկերութեան խորհրդոյ քարտուղար-
էն . ուստի կը ծանուցանեն հասարակութեանը թէ
պատրաստ են ընդունելու իւր և է առաջարկութիւն
վրան ապահովութեան ընդդէմ հրկիւղութեան ի
վերայ շարժական և անշարժ ստացուածոց, նմանա-
պէս զանազան ապրանք վերայ որ շտեմարաններու
մէջ կամ ուրիշ տեղ գրուած են, և այլն :

Իզմիր, 18—20 Մարտ 1864 :

ԿՈՒ ՊՐՕՏԵՐՍ, գործակալը :

Այս գործակալաց գրատունն է Ֆրանկա՝ թաղը,
անգլիական քաղինս եղած ֆրէնքիսանէին մէջ :

ԱՅԿԵՆՅԻՆ

Մանչեսթըրի Երկրագունդ կոչուած հայերէն
լրագրին երկրորդ թիւը Մարտի 2 ամսաթուով
վերջապէս երեւցաւ զինի երկար յապաղման . որուն
պատճառները համառօտիւ բացատրուած են յիշեալ
թերթին մէջ :

Այս հարուստ ու պատուական լրագիրը, որ
կերպատաւ Լապեա Հասնաղարեանց Վարպետ
վարդապետին խմբագրութեամբ կը հրատարակուի,
Հայոց ազգին մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցա-
նելու սահմանուած է . հետեւեալ յուսմք թէ
Ազգը քաջալերական փութով ընդունելով զյիշեալ
լրագիրը, անոր մէջ իրեն դէմ գրուած հետեւեալ
դանդաղ կաշխատի հերքելու :

“Հետզհետէ և մինչև ցայսօր մեզ հասած բաժա-
նորդաց ցանկերն, կըսէ Երկրագունդը, խրախու-
սական չըլլալէն զատ, խիստ վճատեցուցիչ են :
Արեւելքն իսկզբանէ անտի ճոխարանութեան պար-
տեղ համարուած է, որպէսզի չըսեմ ճոռումբանու-
թեան : Մեր ազգն ալ արեւելքի դոլով, նոյն կը-
մայի գործը, գինէ ըստ մասին, կը իրէ, և մտա-
ւորական, բարոյական, քաղաքական և դիւանական
բարդաւաճանաց համար ընելիք նիւթական զոհերն
տակաւին հովերով և ցամաք բանիւք կը խրածէ փո-
խարինէ : Չգիտեմ՝ այլք ի՞նչ կը խորհին . ըստ իս-
նիւնիցէ ազգ և ժողովուրդ, որ լրագիր կարգաւ
ճաշակ դեռ չէ ստացած, մանաւանդ ազգային լրա-
գիր, անիկա դեռ անհաղորդ է ոչ միայն քաղաքական
և ընկերական զարգացման, այլև մտաւորական և
գիտնական յառաջդիմութեան” :

Երկրագունդը շարաթը անգամ մի պիտի հրատա-
րակուի և քաղաքական, գրական, դիւանական, կրօ-
նական և աւետարական գիտելեաց վրայօր պիտի խօսի :

Տարեկան գինը հանգրձ փոստայի ծախիւք ուր
կերթան Ընդդիմ և Գաղղիւյ շողեւանները՝ 25 շե-
լին է : Վեցամսականը 13 շելին, երեք ամսականը
7 : Մէկ թերթին գինը՝ Մանչեսթըրի մէջ 5 շե-
լին է, իսկ ուրիշ քաղաքաց մէջ 7 շելին :

Երկրագունդին գործակալը Իզմիրի մէջ՝ Մարկոս-
եան Յակոբ աղան է : Զորուն գիտէ կը պարտաւո-
րին անոնք որ կը փափաղին բաժանորդ գրուիլ :

Վըլսեմը թէ հատեան մեծագոյն Առաքել—Սիւսի
էֆէնտին և իւր փեսան մեծագոյն Պալեան Սարգիս
էֆէնտին միաբանութեամբ փափաղելով՝ առաջինը
իւր շնորհափայլ Մարգարէի վաղաժամիկ դատեր և

